

An aerial photograph of a wind farm in a lush green landscape. The wind turbines are white and stand out against the vibrant green fields. In the background, a large, stylized face is visible, composed of various shades of green and brown, suggesting a map or a specific geographical region. The sky is filled with soft, white clouds, creating a bright and airy atmosphere.

GRØN OG RETFÆRDIG GENSTART

Et NGO-udspil, April 2020

■ Spar penge, papir og pas på vores skove...
■ Læs digitalt.

Grønne og retfærdige stimuluspakker

Introduktion

Klimakampens bedste chance er, at de krise- og stimuluspakker, som regeringer overalt i verden lancerer i disse dage, i videst muligt omfang består af tiltag, der reducerer klimabelastningen og baner vejen for en grøn og retfærdig fremtid. Ligesom coronakrisen udgør også klimakrisen en nødsituation, som vi er nødt til at handle resolut på. I modsætning til finanskrisen i 2008-09 er det denne gang ikke kun bankerne, vi skal bruge de politiske kræfter på at redde. Det er planeten, der er 'too big to fail'.

Det er nu, vores samfunds grønne engagement for alvor vil blive testet: Vil vi prioritere at udvikle og understøtte et fremtidens industri- og erhvervsliv, der bidrager til at løse klimakrisen? Eller vil vi blot genoprette status quo? Coronakrisen er udover en tragisk sundheds-, samfunds- og økonomisk krise også en unik mulighed for, for alvor, at få gang i omstillingen mod et grønnere og mere retfærdigt samfund. At gå tilbage til business-as-usual og holde en fossil økonomi i live - måske endda genoplive den - vil være et aktivt valg om at forværre natur- og klimakrisen. Vi har også et andet valg: Nemlig valget om at fremskynde omstillingen.

Omstillingen skal være grøn, retfærdig og solidarisk. Vi skal ikke genopbygge økonomien som den så ud i det 20. århundrede, men skabe en økonomi for fremtiden, der kan eksistere inden for planetens grænser; en økonomi, der er mere menneskelig, mere cirkulær og hvor mere produceres lokalt. Stimuluspolitikken skal være et aktivt redskab i den grønne omstilling ved at bidrage med at forme det samfund, vi gerne vil have, og ikke bevare det, der er dikteret af prioriteter, som allerede nu underminerer vores eksistensgrundlag.

Der er behov for en åben proces og debat omkring stimuluspakker. De må ikke, som efter finanskrisen, blive til gavn for de få. Et miljømæssigt, socialt og økonomisk bæredygtigt samfund kræver, at den sociale bundlinje bliver husket på lige fod med de miljømæssige og økonomiske bundlinjer.

Her følger 30 forslag til konkrete finansieringsindsatser, samt forslag til, hvor finansieringen kan hentes. Det er en kombination af nye forslag og forslag som de forskellige organisationer og andre aktører allerede har været ude med i den offentlige debat.

Med venlig hilsen

350 Klimabevægelsen, CARE, Dansk Vegetarisk Forening, Amnesty International, Danmarks Naturfredningsforening, Greenpeace, Global Aktion, Mellempfolkeligt Samvirke, Miljøorganisationen VedvarendeEnerg, Nyt Europa, Our Fish, Rådet for Grøn Omstilling, Verdens Skove, WWF Verdensnaturfonden, IWGIA

Indholdsfortegnelse

Introduktion	3
Energi, forsyning, energieffektivisering, boliger - kort sigt	6
1. Udfas af olie- og naturgasfyr og erstat med varmepumper og fjernvarme	6
2. Luk op for straksrenoveringer i Landsbyggefonden	6
3. Grønt håndværkerfradrag	7
4. Grøn lempelse af anlægsloftet - til og med 2022	8
5. Udbyg vedvarende energi med øget folkelig deltagelse	8
6. Invester i elnettet	9
Vedvarende energi, energieffektivisering, boliger - rammevilkår for omstillingen	10
7. Vindkraft – fremryk de næste havvindmølleparker	10
8. Styrk cirkulær produktion	10
9. Geotermi	10
Invester i grøn transport - kort sigt	12
10. Elbiler – lad os få infrastrukturen op at køre hurtigt	12
11. Styrk cykelinfrastrukturen	13
Investeringer i transport - rammevilkår for omstillingen	13
12. Færdiggør og fremskynd elektrificering af jernbanenettet	13
Invester i vores natur og den grønne omlægning af vores landbrug - kort sigt	15
13. Husk de danske virksomheder, som arbejder med at udvikle plantebaserede fødevarer	15
14. Opret en naturpulje til naturpleje og -genopretningsprojekter	15
15. Sæt fart i prioritering af nye skovlandskaber	16
16. Prioriterer naturbaserede løsninger (NbL) nationalt og internationalt	17
17. Sikre at fiskeriet kommer igennem krisen uden samtidigt tab af miljøgevinst	18
18. Støt omstillingen til bæredygtige og naturskånsomme fiskerier	19
19. Fremskynd kommunernes spildevandsplaner	20
20. Fremryk nationalparkerne til glæde for økonomi, biodiversitet og naturoplevelser	21
Invester i den grønne omlægning af vores landbrug - rammevilkår for omstillingen	22
21. Invester i forskning og udvikling af plantebaserede alternativer til animalske fødevarer	22
22. Pulje til efteruddannelse af offentligt køkkenpersonale	23
23. Opret en udviklingspulje til bl.a. græsprotein	23
Omstilling af forbrug, livsstil, arbejdsstyrke mv.	24
24. Støt initiativer, der understøtter, at vi holder ferie i Danmark og med tog	24
25. Grøn omstillingspulje til civilsamfundet	24
26. Grøn jobpulje til at støtte grønne jobs i 2020	25
27. Lavere moms på reparationer og frugt og grønt	26
28. Massive investeringer i efteruddannelse og omskoling til grøn omstilling	26
29. Omstil til 100 procent grønne offentlige indkøb	26
30. Fremskynd oprensning af de ti største jordforureninger i DK	27
31. Fremme af bæredygtig finansiering	27
Finansieringen af en grøn, retfærdig og solidarisk genstart efter corona-krisen	28
Grønne statsobligationer til klimainvesteringer i Danmark og globalt	28
Retvisende CO2-afgifter	28
Klima-kriseskatter for en grøn omstilling	28
Passagerafgift på fly	28
Finansieringen af den globale grønne og solidariske omstilling efter corona-krisen	29
Den Grønne Fremtidsfond	29

Energi, forsyning, energieffektivisering, boliger - kort sigt

1. Udfas af olie- og naturgasfyr og erstat med varmepumper og fjernvarme

Husholdninger skal have vejledning og en økonomisk håndsrækning til at udfase deres olie- og naturgasfyr, så de i stedet bliver opvarmet med fjernvarme, hvis muligt, og ellers individuelle varmepumper. Ca. 450.000 boliger har i dag olie- og naturgasfyr ifølge Dansk Energi. Udskiftningen bør kombineres med energibesparelser. En hjælp til at få udfaset de forurenende olie- og naturgasfyr vil, især i yderområder, føre til en efterspørgsel på VVS'ere, teknikere, elektriskere mv. til nedtagning af fyret og installation af varmepumper.

Energibesparelser vil give efterspørgsel efter bygningshåndværkere. I dag er fortjenesten ved at erstatte et naturgasfyr med en varmepumpe begrænset. Dansk Energi har foreslået en pulje til udskiftning af olie- og naturgasfyr til varmepumper: Der skal etableres en pulje på 140 mio. kr. årligt i perioden 2020-2023 til skrotning af olie- og naturgasfyr ved installation af en varmepumpe eller tilslutning til fjernvarme - samt til at dække husstandenes omkostninger til afkobling til naturgasnettet.

Der er også behov for gratis, uvildig rådgivning om udskiftning og energibesparelser for at få husejeren hurtigt i gang. Desuden er der behov for lavt forrentede lån til yderområder, fx sikret med statsgaranti ¹, så vi får alle med.

2. Luk op for straksrenoveringer i Landsbyggefonden

I Landsbyggefonden ligger en større renoveringsopgave i det almene byggeri, som skal håndteres i de kommende år. Regeringen bør lukke op for straksrenoveringer under Landsbyggefonden, hvor der ligger en pulje på omtrent 18 mia. kr., som kan aktiveres til at energirenovere vores bygninger i den almene boligsektor. Ifølge Synergi ligger mere end 70.000 boliger over hele landet og venter på at komme i gang med at renovere hos Landsbyggefonden.

Dog har langt fra alle disse projekter fokus på ambitiøs energirenovering og CO₂-reduktion. Mange handler om køkkener, badeværelser, udeområder, blandet vedligehold og mindre klimaskærmstiltag uden reel klimaeffekt. Vores forslag er at lade landsbyggefonden screene listen af afventende projekter og derefter udvælge og igangsætte de projekter med størst mulig energisparepotentiale og dermed størst mulig CO₂-reduktionspotentiale. Disse projekter har alle fokus på bl.a. omfattende energisystemer og større klimaskærmsrenovering. De vil derfor, udover energisparepotentialet og den medfølgende indeklimaforbedring, byde på et visuelt løft af områderne, der vil være til glæde for de almene områder, beboerne og bymiljøet. Regeringen vil med dette dedikerede grønne tiltag kunne sætte eftertrykkeligt gang i aktiviteten i byggebranchen, sikre beboernes driftsomkostninger på sigt, sikre de nødvendige reduktioner i udledningerne fra disse boliger, og tage et stort skridt for den grønne omstilling.

Hvis disse energirenoveringer laves ambitiøse nok, vil en del af udgifterne kunne betales ved de fremtidige energibesparelser. Som en slags almene esco projekter. Det åbner op for et muligt samarbejde med fx pensionselskaber og energiselskaber, der vil kunne være med til at finansiere disse renoveringer.

---

¹ Ved at give statsgaranti med en garantiomkostning på 1% af restgælden sikres at kun husejere, der ikke kan få lån uden statsgaranti vil benytte sig af ordningen. Det vil også bidrage til at holde staten skadesløs. Alternativt kan gives statslån med rente 1% over obligationsrenten

3. Grønt håndværkerfradrag

Vi støtter forslaget fra bl.a. Klimapartnerskabet for Byggeri og Anlæg, der foreslår en mulighed for opsparing af håndværkerfradraget. Håndværkerfradragets 1-årige forløb har af naturlige grunde begrænset omfanget og dybden af tiltagene i de private boliger. Privates incitament til at energieffektivisere boligen vokser, hvis fradraget tillades opsparet over flere år, med et krav om at det derefter bruges til konkrete energieffektiviserings-tiltag, såsom energirådgivning og efterfølgende efterisolering af klimaskærmen, bedre klimaskærm eller udskiftning af olie og gasfyr.

Et enkelt, men effektivt, grønt tiltag, der udover at speede den nødvendige energieffektivisering af de private boliger op, også kan give de lidt mindre håndværkerfirmaer i byggebranchen et hurtigt boost. For at sikre hurtig start, bør tiltaget indføres med 1-årig tilbagevirkende kraft, dvs. at hvis ikke man i 2019 har gjort brug af håndværkerfradraget, så kan man i 2020 fratrække det dobbelte.

4. Grøn lempelse af anlægsloftet - til og med 2022

Regeringen, KL og Danske Regioner har aftalt at ophæve anlægsloftet for resten af 2020. Kommunerne forventer at det kan betyde fremrykning af investeringer for op mod 2,5 mia. kr. inden årets udgang. Der er dog også mange projekter som ikke kan nå gennemført i år. Derfor bør fritagelsen fra anlægsloftet forlænges til for eksempel 2022 for grønne investeringer ud fra et livscyklusperspektiv - med udgangspunkt i bl.a. energieffektivisering, energirenovering af bygningsmassen og cykelinfrastruktur. Der bør ligeledes stilles grønne krav til fritagelsen i 2020.

5. Udbyg vedvarende energi med øget folkelig deltagelse

Grundet de mange protester tager godkendelse af vedvarende energianlæg ofte lang tid. Det forsinker den grønne omstilling. Med lokalt drevne initiativer og involvering af naboer og lokalbefolkning i øvrigt, kan der skabes lokal støtte til projekter. Andelstankegangen støtter ikke kun lokal værdiskabelse, men også en demokratisering af den grønne omstilling, da flere kan bestemme over brug af profitten fra fremtidige omstillingsprojekter.

Oprettelse af lokale energifællesskaber har været en måde at få projekter til at lykkes med lokal forståelse og støtte. Nye initiativer omkring vindmøller, solceller eller biogasanlæg bør hjælpes på vej. Det bør ske som en del af gennemførelsen af EU's direktiver for vedvarende energi og elmarked med de understøttende rammer, der med direktiverne skal være til energifællesskaber. Men det skal ikke afvente direktivernes gennemførelse i 2021. Den understøttende ramme kan indføres allerede nu med et netværk af uafhængige vejledere, som kan bistå lokale grupper og initiativer med at etablere lokale energifællesskaber.

Også individuel brug af vedvarende energi kan fremmes, og give hurtig beskæftigelse. Befolkningen skal i højere grad have mulighed for at producere el og varme selv derhjemme eller i mindre fællesskaber. Her skal reglerne gøres nemmere og mere attraktive, f.eks. i forhold til at sætte solceller op på taget.

Konkret er der brug for:

- Støtte til et netværk af vejledere, fx 10 mio. kr. pr. år.
- Øget underskudsgaranti til lokale energifællesskaber, så garantien øges op til 5 mio. kr. pr. fællesskab til VVM-analyser m.m. inden for en låneramme på 100 mio. kr. pr. år.
- Bedre muligheder for at producere el som prosumer, herunder faste afregningspriser for overskydende el i en årrække for små elforbrugere.

6. Invester i elnettet

Et fald i brugen af fossile brændsler på tværs af sektorer vil erstattes af en større efterspørgsel på elektricitet. Det nye behov for el kan ikke serviceres til fulde af det eksisterende elnet. Derfor skal vi investere i elnettet nu, så vi ikke vil opleve strømafbrydelser, når vores samfund elektrificeres. Det kræver en opdatering af elnetselskabernes økonomiske rammer, der i dag baserer sig på det historiske elforbrug. Investeringer i elnettet vil skabe beskæftigelse til bl.a. teknikere og elektrikere samt inden for anlægsarbejde. Derfor skal elnetselskabernes økonomiske regulering tilpasses i overensstemmelse med anbefalingerne fra Dansk Energi i deres forslag til en strakspakke ² til at genstarte dansk økonomi.

Opdatering af elnettet bør kobles med en omlægning af tariffer fra de nuværende (samme betaling per kwh) til tariffer, der ved hjælp af de fjernaflæste elmålere, der nu er opsat, varierer efter trængslen på elnettet. Variable tariffer (og gerne understøttet af variable elafgifter) vil tilskynde smart el-forbrug (så fx elbiler sættes til opladning, når øvrigt forbrug er lavt).

---

² https://www.danskeenergi.dk/sites/danskeenergi.dk/files/media/dokumenter/2020-04/Dansk_Energis_udspil_til_groen_strakspakke_.pdf

Vedvarende energi, energieffektivisering, boliger - rammevilkår for omstillingen

7. Vindkraft – fremryk de næste havvindmølleparker

Opførelsen af ny kapacitet af havvind skal sendes i udbud hurtigst muligt og alle havvindmølleparker, man besluttede i Energiaftalen, bør fremrykkes. Én havmøllepark forventes ifølge Dansk Energi at skabe 6.000 - 8.000 job i anlægsfasen. Man bør ligeledes komme hurtigt igang med forundersøgelserne til etableringen af en energi-ø på mindst 10 GW, som man blev enige om på Finansloven for 2020.

8. Styrk cirkulær produktion

Vi er enige med Ingeniørforeningen IDA i, at der bør gives målrettet innovationsstøtte via MUDP-midlerne til opstartsvirksomheder, der baserer deres forretningsmodel på at fremme genbrug, tilbagetagsordninger for produkter eller produkter produceret af genanvendte ressourcer. Der skal være fokus på højkvalitets-genanvendelse, og til dette er der brug for udviklings- og demonstrationsmidler, som bidrager til at modne fremtidens grønne forretningsmodeller.

9. Geotermi

Geotermi har stort potentiale til at dække en stor del af varmebehovet i fjernvarmen. Danmark har en styrkeposition for geotermi på grund af geologiske forhold, et veludbygget fjernvarmenet samt stærke virksomheder og forskningsmiljøer på området. Aalborg har netop godkendt et geotermiprojekt for over 1 mia kr., som vil dække en stor del af varmebehovet i Aalborg. Klimapartnerskabet for energi- og forsyningssektoren peger selv på, af kuludfasningen forudsætter en modning af geotermi og varmepumper. For at sikre en yderligere udbygning med geotermi må der kigges på rammevilkårene.

- Udfasning af kraftvarmekravet og brændselsbindingerne: Der må ske en udfasning af kraftvarmekravet og brændselsbindingerne på fjernvarmeområdet, som det også er blevet foreslået af Klimarådet og Partnerskabet for Energi- og Forsyning. En fjernelse af kraftvarmekravet og brændselsbindingerne vil skabe bedre rammevilkår for vedvarende energiteknologier generelt.
- Ændring af Projektbekendtgørelsen, som i dag er til ulempe for geotermi, som kræver relativt høje anlægsinvesteringer, men til gengæld har lang levetid med lave driftsomkostninger. Projektbekendtgørelsen skal ændres, så der bruges en højere CO2-pris, og der ses på klimaeffekter over længere tid (over 35 år), så man bruger en lavere diskonteringsrente (denne aftrappes efter 35 år og yderligere efter 70 år)
- Indførelse af en støtteordning til geotermi. Som umoden vedvarende energikilde, må der etableres støtteordninger, der kan sikre en udbygning og modning af teknologien.

Invester i grøn transport - kort sigt

10. Elbiler – lad os få infrastrukturen op at køre hurtigt

Vi bør fremrykke investeringerne i ladeinfrastruktur til elbiler, så Danmark hurtigt bliver klar til at udskifte fossibiler med elbiler. På tværs af landet kan det skabe beskæftigelse til anlægsarbejdere, elektrikere og teknikere.

Fra Energiforligets pulje til grøn transport er allerede i april afsat 50 mio. kr. til flere ladestandere til elbiler og 25 mio. kr. til at fremme grøn erhvervstransport, der konkret skal gå til at etablere ladestandere og tankanlæg til grønne vare- og lastbiler. Der bør dog afsættes flere midler til at udbrede ladestandere ved boliger med fælles parkeringspladser, i yderområder samt til erhvervskørsel.

Derudover bør staten foretage den langsigtede investering i nettilslutningen, det er nødvendigt for at sikre ladestandere langs motorveje. Staten kan ligeledes give fradrag på installation af ladestandere ved boliger og undlade at beskatte ladestandere, når en medarbejder har en elbil som firmabil. Derudover kan man udvide kravet om ladestandere ved større byggerier til at gælde fra 10 parkeringspladser og ikke som i dag fra 20 parkeringspladser.

11. Styrk cykelinfrastrukturen

Anlæg cykelstier langs alle hovedveje + fast-track allerede planlagte supercykelstier og andre forbedringer for cyklister.

Derudover bør staten følge Cyklistforbundets forslag om at oprette en pulje på 200 mio. kr. Det svarer til, at der går 2 kr. til infrastruktur til cykler, for hver 100 kr., der går til infrastruktur til biler.

Investeringer i transport - rammevilkår for omstillingen

12. Færdiggør og fremskynd elektrificering af jernbanenettet

Vi er stadig for langt bagud med elektrificeringen af den danske jernbane, som i dag kun er delvist elektrificeret. Banedanmarks elektrificeringsprogram skal efter planen elektrificere yderligere 1.362 km jernbane. Mulighederne for fremrykning af denne plan skal undersøges, og der skal udarbejdes en plan for elektrificering af hele jernbanenettet. Særligt reovering af banen over Vestfyn er klar til igangsætning.

Invester i vores natur og den grønne omlægning af vores landbrug - kort sigt

13. Husk de danske virksomheder, som arbejder med at udvikle plantebaserede fødevarer

En række danske virksomheder er med helt fremme i det globale kapløb om at udvikle de bedste plantebaserede fødevarer. De har foretaget betydelige investeringer i teknologi og opskalering til eksportmarkeder, men krisen betyder, at visse af eksportmarkederne midlertidigt er påvirket. Efterspørgslen på hjemmemarkedet kan styrkes ved fx at indføre et krav om, at klimabelastningen fra måltiderne i de offentlige køkkener skal reduceres med 25 pct., som det allerede er gjort i Københavns Kommune og Aarhus Kommune. Desuden kan der afsættes flere øremærkede midler til forskning og udvikling af plantebaserede fødevarer, så virksomhederne kan styrke deres teknologiske udvikling og produktudvikling, mens de afventer en stabilisering af de internationale markeder.

14. Opret en naturpulje til naturpleje og -genopretningsprojekter

Den danske natur og de danske vand- og havmiljøer er markant nødlidende, ikke mindst fordi mange kommuner og lodsejere ikke har haft de nødvendige ressourcer til at løfte opgaven med at udvikle og vedligeholde naturområder.

Det gælder både Natura 2000-områder, §3-områder og fredede naturområder. Selv i vores beskyttede naturområder er naturkvaliteten i dag alt for lav.

Det bliver en hjørnesten i en kommende redningsplan for den danske natur, at vi starter med at sikre en langt højere kvalitet af den eksisterende, beskyttede natur. Det vil kræve en midlertidig, men stor indsats for at genoprette og pleje de nødlidende naturområder.

Vi foreslår, at der oprettes en Naturpulje på 300 mio. kr. Puljen kan bruges til:

- Større naturgenopretningsprojekter, herunder at restaurere og genoprette naturområder, genslyngning af åer i ådale, genopretning af stenrev, klimatilpasning i det åbne land samt etablering af vild natur i større sammenhængende områder.
- Almindelig naturpleje i form af bl.a. høslet og græsning af mindre naturarealer samt eksempelvis opgradering af friluftsfaciliteter som trapper, boardwalks, borde/bænke, shelterpladser, kajakanlægspladser, stier mv., samt til beplantning af offentlige arealer med bl.a. frugt- og nøddetræer.

Naturpleje og naturgenopretning er arbejdskraftintensive opgaver, der hurtigt kan skabe arbejdspladser. En stor indsats i en kortere periode kan gøre en meget stor forskel for naturkvaliteten i Danmark og for mange af de truede natur- og dyrearter. Både naturpleje og naturgenopretning styrker naturen og gavner den pressede biodiversitet, ligesom det vil forbedre friluftslivet, de rekreative muligheder (motion, sundhed), lokalområdets udviklingsmuligheder og interessen for bosætning, erhvervsudvikling og turisme. Naturgenopretning vil også gavne klimaet blandt andet via CO₂-tilbagehold og vandmagasinering.

15. Sæt fart i prioritering af nye skovlandskaber

Der er behov for langt mere skov i Danmark og gerne hurtigt. Både som nye naturlige skovlandskaber af hovedsageligt urørt skov og andre naturtyper, men også som nye varierede, naturnære produktionsskove. I dag har vi 15% skov; overvejende ensformige plantageskove. Det politiske mål om 20-25 procent af det danske landareal som skovlandskaber inden år 2100 bør fremskyndes markant for at få gevinsterne i spil i samfundet hurtigst muligt. Nogle gevinster kommer øjeblikkelig, fx drikkevandsbeskyttelse. Optag af CO₂ samt levering af træprodukter til industrien kommer først over tid, ligesom naturværdierne også bygges op løbende. Derfor batter det at sætte ind hurtigt.

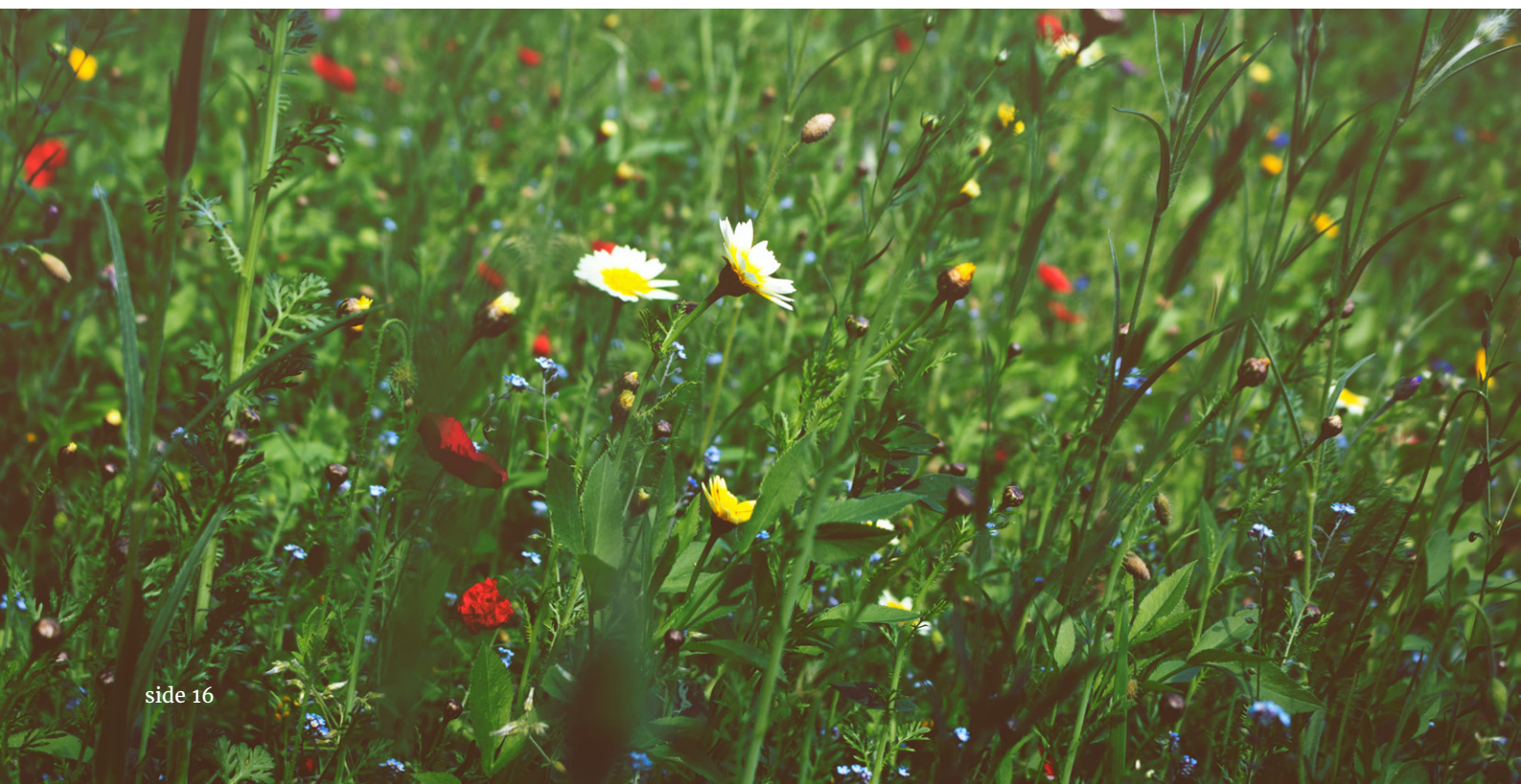
Vi foreslår, at der de kommende 10 år bør etableres mindst 10.000 ha ny skov om året. Mindst halvdelen som hovedsageligt urørt skov og resten som nye, varierede, naturnære produktionsskove. Der bør afsættes tilstrækkelige midler til statslig og privat skovrejsning samt til skovklimafonden. Der bør laves en effektiv formidlingsindsats og aktørerne bør have frihed til selv at designe skovene.

Vi fraråder, at der gives offentlige midler til ensformige plantageskove af primært ikke-hjemmehørende træarter. De giver ikke en sikker klimagevinst, fastlåser arealet og leverer ikke på biodiversitet. Naturnære produktionsskove er derimod stabile, kan tilpasse sig et ændret klima og giver stor fremtidig forvaltningsfrihed.

Al ny skov sænker udledninger af næringsstoffer, pesticider og CO₂ fra den nuværende landbrugsdrift. Hertil kommer lagringen af CO₂ i skovvegetation, levesteder og herlighedsværdi. Udgiften til ny urørt skov består primært af evt. jordopkøb, og skaber hurtigt levesteder for lyskrævende arter, fx truede insekter.

Ny produktionsskov koster er ca. 200.000 kr./ha inkl. jordopkøb (statslig) og 12-32.000 kr./ha uden jordopkøb (tilskud). Naturnære produktionsskove øger den danske træproduktion og kan skåne biologisk vigtige skove. Relativt naturlige skove kan indeholde gode levesteder for skovlevende arter.

Skovrejsning vil i etableringsfasen skabe beskæftigelse til entreprenører og siden hen i træindustrien.

16. Prioriter naturbaserede løsninger (NbL) nationalt og internationalt

Vi ønsker et Danmark med rig biodiversitet og mangfoldige økosystemer, hvor naturen får plads til at levere de mange services, som vi har så hårdt brug for - inklusive kulstoflagring, klimatilpasning, reducere af oversvømmelser og tørke, adgang til vand og forbedrede levevilkår, velfærd og sundhed. Naturbaserede løsninger bør ligeledes spille en central rolle i udviklingslande, hvor de ydermere kan medvirke til fred og stabilitet. Danmark bør gennem udviklingspolitik og internationalt samarbejde fremme naturens rolle i den økonomiske genopretning i det globale syd.

Derfor anbefales det, at der;

- Foretages en naturbaseret klimasikring i Danmark.
- Etableres en større andel af urørt skov i Danmark, der både øger biodiversiteten, binder CO₂ og fremmer til rekreative muligheder.
- Etableres urørt hav i Danmark, der både øger biodiversiteten, ligesom et havøkosystem i balance binder CO₂ mere effektivt
- Integreres naturbaserede løsninger i udviklingsbistanden i fuld overensstemmelse med menneskerettighederne. Dette kan bidrage til reduktion af klimakatastrofer, sygdomme, konflikt og migration, samt øge optaget af CO₂ og styrke biodiversiteten i det globale syd. Herunder bør finansiering til konkrete initiativer prioriteres med mål om at tiltrække yderligere privat finansiering.

17. Sikre at fiskeriet kommer igennem krisen uden tab af miljøgevinst

COVID-19-krisen har ramt nogle fiskere hårdt med pludseligt fald i afsætning, lave priser og generel nedlukning, samtidigt har mindre fiskeri muligvis givet nogle pressede fiskebestande en pause. Økonomisk støtte til fiskerierhvervet i coronakrisen må på ingen måde modarbejde overgangen til MSY-baseret bæredygtigt fiskeri eller opnåelsen af 2020 målsætningen i den fælles europæiske fiskeripolitik om netop dette.

EU's fiskeriministre blev enige om at åbne for økonomisk støtte til fiskerierhvervet ved at vedtage en ændring af Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF) for at afbøde konsekvenser af corona-krisen på fiskeriområdet. Mens en midlertidig dækning af indtægtstab kan hjælpe erhvervet, er det vigtigt at økonomisk støtte ikke fører til overfiskeri. Vi vil anbefale følgende, hvis fiskerne støttes midlertidigt:

- Nødfinansiering fra den eksisterende EHFF bruges som afsæt til at indføre passende alternative kontrolforanstaltninger, såsom elektronisk overvågning, hvor det er muligt. Dette for at sikre den krævede kontrol af, at det pågældende fartøj er stoppet med fiskeri i den pågældende periode. Alternativ kontrol er nødvendig grundet legitime bekymringer over observatørers, besætningers, inspektørers og havnearbejders potentielle eksponering for virussen, hvilket muligvis mindsker fiskerikontrollen under krisen.
- Finansiering af økonomisk hjælp til fiskerierhvervet tages ikke fra de separate tildelte budgetmidler til overvågning og kontrol under den nuværende EHFF.

- Kun aktive fartøjer er berettigede til eventuel økonomisk kompensation, dvs. fartøjer, der har udøvet fiskeriaktiviteter til søs i mindst 120 dage i de sidste to kalenderår forud for datoen for indsendelse af støtteansøgningen.
- Der overføres ikke fiskekvoter, som ikke blev fisket i dette år til næste år, hvis fiskere modtager økonomisk støtte for at stoppe deres økonomiske aktivitet på grund af COVID-19-krisen, da dette ville repræsentere dobbelt kompensation og udgøre en reel risiko for overfiskeri, netop pga. den nuværende nedsatte kontrol til søs.
- De dispositioner, der i øjeblikket er vedtaget under EHFF for at afbøde de negative økonomiske konsekvenser som følge af coronakrisen på fiskeriområdet, er tidsbegrænsede og forlænges ikke mere højest nødvendigt, da disse typer af tilskud kan modarbejde opnåelsen af et bæredygtigt fiskeri i Danmark.

18. Støt omstillingen til bæredygtige og naturskånsomme fiskerier

Vi ønsker et Danmark med en levende og robust havnatur, hvor nuværende miljøpåvirkning fra bundslæbende fiskeredskaber er markant reduceret, og hvor der ikke overfiskes, forurenes eller smides plastikaffald i havene. På den måde kan havene genvinde deres styrke til at hjælpe os - både ved at optage CO₂, levere mad og sikre arbejde for fiskerne langt ud i fremtiden. Derfor anbefaler vi, at der:

- Omstilles til naturskånsomme fiskerimetoder, der vil skabe en sundere havnatur og på længere sigt sikre flere jobmuligheder. Udregninger fra Forening for Skånsomt Fiskeri viser ³, at det skånsomme kystfiskeri giver flere arbejdspladser pr. landet ton fisk. Da kystfiskere derudover også lander i de mindre havne i hele landet, vil det skånsomme fiskeri kunne bidrage til udvikling og vækst i nogle af de områder, som har største behov for netop dette.
- Udelukkende fastsætte fiskekvoter baseret på niveauer som opnår det maksimale bæredygtige udbytte (MSY) for at støtte et bæredygtigt dansk fiskeri, så vi skaber sunde fiskebestande, der sikrer en økonomisk bæredygtig fremtid for dansk fiskeri. En undersøgelse iværksat af Oceana i 2017 ⁴ viser det enorme potentiale, der kan blive frigivet, hvis fiskeriet i EU bliver genoprettet og forvaltet fornuftigt. Ifg rapporten vil dette betyde for DK (bemærk dog at rapporten ikke tager i betragtning konsekvenser af Brexit): Alene i fiskerisektoren vil den samlede omsætning stige med mindst 248 mio. euro. Nettofortjenesten i fiskerisektoren alene ville kunne blive fordoblet (en stigning på mere end 37 mio. euro om året). Der kan skabes mindst 900 nye fuldtidsstillinger, hvilket vil udgøre en stigning på over 57% i forhold til de aktuelle jobs i fiskerisektoren. Desuden vil der blive skabt 4.300 jobs i de tilknyttede brancher som f.eks. fødevarer, detailhandel, forbrugsvarer og tjenesteydelser.
- Investeres i forskning som øger vores viden om havet samt fiskebestandene, for at sikre en bæredygtig forvaltning af vores fælles havressourcer samt havbiodiversitet. Giver støtte til projekter som udvikler, producerer, afprøver og/eller indfører fiskeredskaber, som minimerer bifangst af sårbare arter som fx marsvinbestanden i Østersøen, samt udvikling af sælsikre redskaber. Investering i forskning kan dermed både skabe flere arbejdspladser i forskningsinstitutioner samt fører til at mindske negative påvirkning af fiskeriet på havmiljøet.

³ Forening for Skånsomt Fiskeri og New Economics Foundation (2016) *Kystfiskeriet skal fremtidssikres til gavn for beskæftigelsen, lokal vækst og en bæredygtig udvikling.*
<http://skaansomtkystfiskeri.dk/wp-content/uploads/2019/04/Rapport-Kystfiskeriet-skal-fremtidssikres.pdf>

⁴ Oceana (2017) *Et sundt fiskeri er en god forretning*
https://eu.oceana.org/sites/default/files/healthy_fisheries_are_good_for_business_dan_high_res.pdf

19. Fremskynd kommunernes spildevandsplaner

Spildevand og regnvand er kommuner og vandselskabers ansvar. Kommunernes spildetvandsplaner rummer, hvad kommune og vandselskab skal udføre mht. spildevand og regnvand, men de har ofte meget lange horisonter (10-30 år →). Det passer skidt i forhold til at opnå god økologisk tilstand senest i 2027 i søer, vandløb og kystvande (jf. Vandområdeplanerne).

Udfordringerne er, at utætte kloakker giver indsvivning af grundvand og udsivning af urensset spildevand, regnvand og spildevand. Samme kloakrør giver overløb ved voldsomt regnvejr. Det forringer rensningen, det forurener vandløb, søer og kystvand. Endelig har mange sommerhuse og spredt bebyggelse dårligt fungerende nedsvivningsanlæg, som også forurener vandmiljøet.

Vi foreslår derfor, at staten fremskynder investeringer i:

- Fornyelse af kloakker med separate rør til regn- og spildevand.
- Bassiner til opsamling af overløb fra kloakker ved voldsom regn (forurener vandløb, søer og kystvand).
- Lokale nedsvivningsanlæg af regnvand fra tage, terrasser, åbne regnvandsrør o. Lign.
- Kloakering af spredt bebyggelse og sommerhusområder med dårlig nedsvivning.

Det kan ske ved at øge investeringsloftet, som statens Forsyningssekretariat har fastlagt for kommuner og vandselskaber, ved at give lange, billige lån til denne nødvendige infrastruktur og ved at pålægge kommunerne at fremskynde indsatserne (fx via et landsplandirektiv). Klimahensyn kan med fordel indgå i indsatserne.

Lange, billige statslån vil give mulighed for, at vandpriserne ikke stiger voldsomt selvom anlægsinvesteringerne øges markant.

Der vil være rigtig mange, overvejende lokale, arbejdspladser i denne infrastrukturindsats, som alligevel skal udføres. Herudover vil det gavne miljø og natur og fremme opfyldelse af miljømål.

20. Fremryk naturnationalparkerne til glæde for økonomi, biodiversitet og naturoplevelser

Socialdemokratiet og flere af regeringens støttepartier lovede i 2019-valgkampen 15 naturnationalparker på mindst i alt 600 km². Naturnationalparker er store områder, hvor genopretning af vild, produktionsfri natur med store, hjemmehørende arter af planteædere har førsteprioritet. Genetableringen af vild natur i Danmark er hårdt tiltrængt af hensyn til truede arter og anden biodiversitet, der er knyttet til den vilde naturs mange dynamiske processer og nicher. Vildere natur er også en mulighed for at danskerne kan få fantastiske naturoplevelser inden for landets grænser. Vi ser i øjeblikket, hvor vigtig naturen er for menneskers både fysiske og mentale sundhed. Når verden returnerer til mere normale rejsemønstre (dog under hensyn til klimaet, se pkt. 24) vil naturnationalparker også åbne muligheder for at ekspandere det turismeerhverv, der plejede at omsætte for over 50 mia. kr. om året.

Erfaringer med store indhegninger med vilde dyr har vi allerede fra eksempelvis Lille Vildmose, Klelund Dyrehave og Jægersborg Dyrehave. Der er således tilstrækkelig viden og politisk opbakning.

Parkerne kan komme hurtigt igang. Parkerne har for længst været foreslået, og i to bøger beskriver forfatter mv. Rune Engelbreth Larsen, hvor de kan realiseres på offentlige arealer - komplet med kort og forslag til implementering. De finere detaljer bør straks udformes sammen med biodiversitetsforskere, så parkerne snarest muligt kan komme i offentlig høring. Udover planlægningsarbejde og anlægningsarbejde er der en del praktisk arbejde med at opsætte hegn med låger og færister for offentlighedens lette adgang, opsætte skilte og informationstavler, fjerne eksotiske træarter, udtynde beplantninger til mere naturlige, lysåbne skove, fjerne dræn og fylde grøfter, og udsætte store planteædere. Altsammen omfattende arbejde, der kan komme hurtigt i gang og beskæftige mange. Rune Engelbreth Larsen anslår, at udgifterne til etablering af de 15 parker udgør ca. 500 millioner kroner.

Hertil kommer et mindre tab af Naturstyrelsens samlede fortjeneste på 50 millioner kroner på tømmerproduktion. Men dels omfatter det kun en mindre del af nationalparkerne værdifuldt løvskovstømmer, og dels har regeringen i forvejen afsat en pulje til mere urørt skov på 20 millioner kroner om året, som endnu ikke er allokeret.

Invester i den grønne omlægning af vores landbrug - rammevilkår for omstillingen

21. Invester i forskning og udvikling af plantebaserede alternativer til animalske fødevarer

Der er brug for store investeringer i forskning og udvikling af plantebaserede alternativer til animalske fødevarer. Det kan være alt lige fra forsøgsanlæg med ny teknologi til forskningsprojekter om planteproteiners miljøeffekter og sundhedseffekter. Man kan eventuelt indtænke en omlægning eller målretning af eksisterende midler, f.eks. Promilleafgiftsfondene, GUDP, forskning- og udviklingsmidler, EU-midler m.v.

Mange landmænd er interesserede i at producere planteproteiner til humant konsum. Men der er brug for mange flere forsøg i praksis, så proteinafgrøder med de bedste udbytter og den rette kvalitet identificeres. Pt. hænger landmændene selv i høj grad på risikoen. Men vi har som samfund en interesse i, at vi finder de bedste planteproteiner hurtigst muligt. Denne udvikling vil fremmes af en pulje/ordning e.l., hvor landmænd kan søge støtte til at afprøve nye sorter af planteproteiner, og hvor de ikke står alene med risikoen.

22. Pulje til efteruddannelse af offentligt køkkenpersonale

Der er brug for at investere i efteruddannelse blandt køkkenprofessionelle, så de rustes til en fremtid, hvor plantebaserede fødevarer fylder meget mere på tallerkenen, foruden at øge andelen af økologi. Forslaget vil samtidig bidrage til at styrke hjemmemarkedet for danske landmænd og forarbejdende virksomheder, som satser på plantebaserede afgrøder og produkter. Kost og Ernæringsforbundet, som organiserer mange køkkenprofessionelle, efter-spørger direkte sådan en pulje. Timingen vil være god nu, da restaurationsbranchen er hårdt ramt, og mange derfor vil have ekstra tid til efteruddannelse nu og nok desværre et godt stykke ud i fremtiden.

23. Opret en udviklingspulje til bl.a. græsprotein

Danmark importerer i dag protein til den animalske produktion i form af sojaskrå til foder fra et areal på størrelse med Sjælland, Falster og Langeland tilsammen. Hovedparten importeres fra Latinamerika. Det sker på bekostning af miljø, natur, oprindelige folks rettigheder og folkesundheden lokalt i disse lande. Og det er en tung udgiftspost, som udgør adskillige mia. kr.

Hvis vi dyrker protein i Danmark, vil vi dels spare en stor import af foder, og vi vil bidrage til at løse de globale problemer, der opstår ved, at den animalske produktion i Danmark sker ved at slide på naturgrundlaget i andre lande og fører til rydning af kulstofholdige skovområder, som spiller en vigtig rolle for at holde klodens klima stabilt.

Vi foreslår, at der oprettes en støttepulje øremærket blandt andre raffinaderier og landmænd, der vil dyrke græs, kløver, hestebønner og andre kilder til protein.

Den helt overordnede ide er, at der kan udvindes protein fra græs, som kan erstatte soja og andet importeret protein til svin, køer og fjerkræ. Når græs erstatter korn på markerne får man større udbytter i både biomasse og protein. Også uden at skulle gøde og sprøjte mere.

Nærmest tværtimod.

Teknologien er på plads og det første gårdanlæg på en økologisk bedrift er ved at blive bygget med hjælp fra GUDP-midler. Denne udvikling kan understøttes med en målrettet støtte til en række af sådanne anlæg.

Et anlæg, der kan behandle græs fra 3000 ha koster ca. 20 mio. kr. at etablere. Staten vil ikke skulle finansiere det hele, da der er store fordele for landbruget selv i sådanne anlæg.

Etableringen af anlæggene vil på kort sigt generere beskæftigelse til flere hundrede personer. Efter etableringen vil gevinsterne bl.a. omfatte en reduceret sojaimport, at der stort set ingen udvaskning er fra græsmarker, og at der næsten ikke bruges pesticider, at græsmarker binder mere CO₂ per hektar end korn, og at udbytterne pr hektar øges med 50 procent for biomasse og næsten 100 procent for protein. Der bliver altså produceret mere på det samme areal og med store klima- og miljømæssige gevinster.

Omstilling af forbrug, livsstil, arbejdsstyrke mv.

24. Støt initiativer, der understøtter, at vi holder ferie i Danmark med tog

Regeringen bør undersøge, hvilke initiativer man kan tage for, at vi er flere der holder ferie i Danmark. Udover, at vi skåner klimaet, hvis vi undlader at flyve på ferie, vil det også skabe liv og arbejdspladser rundt omkring i vores naturskønne land. Det kunne være støtte til shelters, nye campingpladser og lignende, men man kan også undersøge perspektiverne i at give befolkningen fradrag for at holde ferie i Danmark. Det kan fx ske ved, at man trækker togbilletten og kroopholdet fra i Skat. Regeringen kan ligeledes skabe større incitament til at rejse med tog i stedet for fly uden for landets grænser post-corona ved at undersøge muligheden for, at man altid kan trække sin togbillet fra i Skat.

25. Grøn omstillingspulje til civilsamfundet

Vi foreslår, at man opretter en pulje på 50 mio. kroner årligt, som civilsamfundet kan søge til etablering og drift af grønne projekter, der understøtter, at Danmark yder sit bidrag til at begrænse den globale opvarmning til 1,5 grader. Puljen bør organiseres som Den Grønne Fond, der fungerede i 1990'erne, med selvstændig bestyrelse og klar struktur. Prioriteter skal være klima, biodiversitet og cirkulær økonomi. I starten skal også nye jobs til arbejdsløse være en særlig prioritet.

Udover projekter, der direkte støtter vedvarende energi, energibesparelser mm., bør fonden kunne støtte initiativer, hvor civilsamfundets styrkepositioner udnyttes, fx til etablering af klimafællesskaber og netværk, hvor borgerne kan inspirere hinanden til mere genbrug, reparation eller mere klimavenlige ferier i Danmark eller Norden. Med de rette inspirationer bliver grønne beslutninger pludselig nærværende. Et netværk af vejledere kan organisere dialoger, starte initiativer og hjælpe dem på vej og involvere interesserede eksisterende organisationer, borgergrupper mm. Initiativet er jobskabende, fordi det skaber en platform for grønt iværksætteri.

26. Grøn jobpulje til at støtte grønne jobs i 2020

Vi foreslår en grøn jobpulje med 100 mio. kr. i 2020-2021 til aktiviteter, der engagerer arbejdsløse inden for grønne områder som vedvarende energi, energibesparelser, cirkulær økonomi, klimatilpasning, mm.

Som eksempel er der store muligheder indenfor den cirkulære økonomi med bl.a. reparation og genbrug. Der er potentialer for både opstart af kommercielle virksomheder og socioøkonomiske virksomheder, som kan tilbyde reparationer, upcycling mm. Reparationer af produkter giver plads til medarbejdere med forskellige kompetencer og til personer med særlige behov, som fx justerbare ugentlige arbejdstimer.

Økonomisk jobskabende stimulus bør ligeledes designes således, at man også tager lærlinge med, når opgaverne skal løses.

27. Lavere moms på reparationer og frugt og grønt

I dag er det ofte billigere og nemmere at købe nyt frem for at få foretaget reparationer, der øger vores produkters levetid. Sverige har halveret moms på reparationer, og vi foreslår, at man gør det samme - og eventuelt sænker moms yderligere for at øge incitamentet til, at vi reparerer frem for at købe nyt. Reparationer skaber arbejdspladser i Danmark nu og her.

Det diskuteres allerede, om der skal skattelettelser til for at sætte gang i forbruget. Økonomerne påpeger, at det bør være en skattelettelse, som giver flest muligt borgere flere penge mellem hænderne, da det er mest effektivt. At sænke moms på frugt og grønt lever op til dette kriterium, samtidig med at det er en målrettet grøn afgiftslettelse, som endvidere forventes at have positive effekter for folkesundheden. Såfremt der ikke kan skabes politisk flertal for momssænkning, kan samme formål opnås ved målrettede tilskud til frugt og grønt.

28. Massiv investering i efteruddannelse og omskoling til grøn omstilling

Vi foreslår investeringer i grøn efteruddannelse og grøn omskoling både for "coronaramte" og for folk fra blandt andet den fossile energiindustri, som indenfor for overskuelig fremtid vil miste deres job. Der er behov for at hjælpe medarbejdere, der mister deres arbejde i forbindelse med covid-19 med at finde nyt arbejde i fremtidens grønne brancher. Desuden støttes de grønne brancher med kvalificeret arbejdskraft. På kort sigt oprettes en fleksibel efteruddannelsespulje som grønne erhverv kan trække på, når de mangler arbejdskraft, og som kan engagere erhvervsskoler og højere læreanstalter.

29. Omstil til 100 procent grønne offentlige indkøb

Offentlige myndigheder køber hvert år ind for mere end 310 mia. kroner i Danmark, men der bliver i dag kun stillet de relevante grønne krav i en brøkdel af de offentlige indkøb. Hvordan den offentlige sektor vælger at købe ind, har ikke alene stor betydning for vores samfundsøkonomi, men også for natur, klima og miljø. I stedet for fokus på stordrift, effektivisering og besparelser bør fokus i stimulering af samfundsøkonomien være på, at det offentlige som indkøber bidrager til at bremse natur- og klimakrisen ved fx at indkøbe elbiler- og cykler istedet for fossile biler.

Der skal endvidere laves en national plan for, at alle offentlige indkøb tager udgangspunkt i miljø- og klimapåvirkning. Det skal ske gennem:

- miljø- og klimakrav i alle offentlige udbud
- at offentlige indkøb baseres på total- og livscyklusomkostninger
- at der ligger reviderede antagelser til grund for samfundsøkonomiske beregninger.

30. Fremskynd oprensning af de ti største jordforureninger i DK

Danske Regioner har netop offentliggjort en plan over omkostningerne ved oprensning af de 10 kendte, store generationsforureninger i Danmark. Udover disse er der i dag viden om 36.000-37.000 forurenede grunde, der er kortlagt i forskellig grad. Nogle af disse forureninger er omfattende, fx en forurenede grund ved Nyborg, Lynfrost, og en forurenede grund midt i Skørping.

Forståelsespapiret fastslår, at det er en prioritet at håndtere og rense generationsforureningerne, men regionerne prioriterer også blandt de andre kortlagte grunde, så grunde, der er en umiddelbar trussel mod grundvand eller indeklima, prioriteres i det omfang regionernes sparsomme midler tillader det.

Vi foreslår, at man afsætter midler til at fremskynde oprensning af de ti største jordforureninger i Danmark.

Hvis oprydningen af disse grunde fremskyndes, kan det foreslås, at kommunerne i samarbejde med regionerne også står for prioritering, planlægning og gennemførelse af andre projekter blandt alle øvrige forurenede grunde.

Der bør desuden oprettes forskningspakker til undersøgelser af naturlig nedbrydning af forureningskomponenter i forskellige geokemiske miljøer, således at myndighederne kan prioritere oprydninger på den mest optimale måde.

Det skønnes, at de samlede omkostninger for de ti generationsforureninger vil løbe op i 2,7 mia. kr. De 2,7 mia. kr. indeholder ikke omkostninger til oprydning af de andre 36.000-37.000 kortlagte forurenede grunde. Mange af disse grunde truer grundvand, overfladevand, havmiljø eller indeklima, og der kan således være store omkostninger forbundet med at udskyde oprensningerne for længe.

Omfanget af omkostningerne ved en oprensning af disse er ikke kendt, men en estimeret omkostning på 1-3 mio. kr. i gennemsnit er ikke urealistisk, hvilket betyder en samlet ekstra udgift på 50 til 100 mia. kr.

Fremme af bæredygtig finansiering

Udover de ovenstående konkrete investeringer bør man i forbindelse med grøn stimuluspolitik indføre nye økonomiske rammevilkår, der fremmer danske virksomheders tiltag for grøn og bæredygtig omstilling, mens man skaber incitamenter for grønne investeringer. Derfor anbefales det, at der:

- Indtænkes privat finansiering fra hele den finansielle sektor i genopretningsplanen, med øje for en forestående klimahandlingsplan og en langsigtet bæredygtig omstilling af økonomien.
- Indføres differentiering af nuværende afgifter på afkast på bæredygtige og ikke-bæredygtige investeringer. Dette bør gøres ud fra EU's taksonomi for bæredygtig finans.
- Arbejdes for at fremme bæredygtig finans i EU og FN, hvorfor regeringen opfordres til at gå sammen med andre ambitiøse lande.
- Arbejdes for at integrere klimakrisen og bæredygtighedshensyn hos finansielle myndigheder. Herunder opfordres Nationalbanken og Finanstilsynet til at fremme transitionen til en bæredygtig økonomi bl.a. via deres tilsynspraksis.
- Gives midler til bæredygtige impact-investeringer.
- Indføres en afgiftsreform, som fremmer grønne energiløsninger og anden bæredygtig økonomisk aktivitet – helst i form af en beskatning af en gradvist indfaset drivhusgasafgift som Klimarådet og andre eksperter har foreslået.

Finansieringen af en grøn, retfærdig og solidarisk genstart efter corona-krisen

Under coronakrisen har værdien af en stærk offentlig sektor, der kan holde hånden under virksomheder, medarbejderne og økonomien vist sit værd. Den danske stat, EU, IMF og andre lande har lavet stimulus- og hjælpepakker for tusinder af milliarder kroner. Det betyder, at staterne får en stor regning, der efterfølgende skal betales af skatteborgerne. Derfor skal der sammen med krisehåndteringen sikres, at de grønne investeringer også bliver retfærdige, så der bliver skabt grønne job, og så de, der har råd, betaler den største del af regningen. Corona- og klimakriserne kan ikke løses af noget land alene. Danmark og andre udviklede høj-emissionslande må på solidarisk vis sikre en massiv og rettighedsbaseret støtte til udviklingslandene, så de også får en grøn og retfærdig omstilling, der mindsker uligheden globalt.

Grønne statsobligationer til klimainvesteringer i Danmark og globalt

Corona-krisen har vist, at staterne kan mobilisere mange milliarder, når det gælder. Klimakrisen er mindst lige så akut. Den danske stat kan mobilisere milliarder af kroner fra grønne statsobligationer til en meget lav rente. Regeringen og støttepartierne blev på Finansloven for 2020 enige om at undersøge mulighederne for at tilføje et grønt element til det danske statsgældsprogram. Vi mener, at muligheden for grønne statsobligationer bør udnyttes nu, så vi bliver i stand til at investere i den grønne omstilling, både i Danmark og i udviklingslandene på en måde, hvor der ikke er behov for et afkast til investorerne på 5-10 pct., hvilket gør mange flere projekter rentable.

Retvisende CO2-afgifter

Klimarådet fremsatte kort før corona-krisen sit forslag til CO2-afgifter, der kan give stærke incitamenter for både forbrugere og selskaber til at omstille og handle mere grønt. Denne kurs skal fastholdes, samtidig med at afgifternes tendens til at vende den tunge ende nedad skal delvist kompenseres gennem grøn check og/eller andre mekanismer, der sikrer, at afgifterne både fremmer den grønne omstilling og ikke øger uligheden.

Klima-kriseskatter for en grøn omstilling

Historisk har man efter verdenskrigene og økonomiske kriser styrket skatteinddrivelse for at finansiere kriserne. Det samme kan vi gøre nu for at finansiere klimaindsatserne som en del af stimuluspakkerne efter corona-krisen. Som en del af finansieringen af en grøn og retfærdig genstart bør der tænkes i omlægning af de grønne afgifter, så forurenerne i langt højere grad bidrager til de nødvendige grønne stimuluspakker.

Passagerafgift på fly

Danmark er i dag et fly-skattely, da vi er et af kun fire lande i EU, der ikke har passagerafgifter. En passagerafgift på linje med vores nabolandes vil rejse mere end 1 milliard og give et lille incitament til at reducere flytrafikken. Der skal tænkes særlige muligheder for at gøre afgiften progressiv, så de, der flyver mest eller på business class, betaler relativt mere afgift. Passagerafgiften bør indføres, mens vi arbejder på en fælles europæisk og global løsning for en brændstofafgift, der øger incitamentet til at omstille flytrafikken.

Finansieringen af den globale grønne og solidariske omstilling efter corona-krisen

Udviklingslandene er særsomt hårdt ramt af både den økonomiske krise i kølvandet på corona-krisen og af klimakrisen. Ingen af kriserne kan løses nationalt, men kræver solidariske internationale løsninger. Ikke mindst i lyset af, at klimakrisen primært er forårsaget af udledninger fra de industrialiserede lande. Derfor mener vi, at:

- Danmark arbejder for et akut stop for betaling af gæld for de fattigste lande og bruge pausen til en genforhandlingen af gælden. Det vil frigive milliarder af dollars til kriseløsning i udviklingslandene, hvor der kan indarbejdes krav om grøn omstilling.
- Der indføres en skat på finansielle transaktioner til at finansiere klimakrisen globalt. Alene i EU vil en sådan skat, som foreslået af EU Kommissionen, kunne rejse mere end 50 mia. euro.
- Der udløses likviditet til udviklingslandene gennem IMF's særlige trækningsrettigheder og/eller salg af noget af IMF's guld. Her vil kunne rejses mere end \$1.000 mia dollars, hvor der kan indlægges krav om grøn omstilling.
- Fastholde og øge den danske udviklingsbistand, selv hvis det danske BNP vil falde, og yderligere leve op til løftet om at give 5 mia. kr. i nye og additionelle midler til klimabistand. Samtidig skubbe på for, at særligt de lande, der er langt fra at give de lovede 0,7% i udviklingsbistand og ekstra klimabistand, lever op til løftet.

Den Grønne Fremtidsfond

Danmark vil forhåbentligt slippe relativt nådigt fra corona-pandemien. En række af vore globale handelspartnere er hårdere ramt af pandemien og deres økonomier vil også efterfølgende være hårdere ramt. De vil derfor have sværere ved at finansiere deres grønne omstilling, hvilket kan ramme den danske økonomi i form af blandt andet mindsket efterspørgsel på grøn teknologi som termostater, vindmøller, mm. Dette kan afbødes bl.a. ved at gøre en indsats i forbindelse med Den Grønne Fremtidsfond og Dansk Eksportkredit (EKF):

Konkrete forslag:

- Iværksættelsen af Den Grønne Fremtidsfond fremskyndes.
- Den Grønne Fremtidsfonds låneramme udvides, efterhånden som der kommer behov.
- EKF samarbejder med andre progressive lande i EU og OECD om et væsentlig stop for eksportkreditter til kul og anden fossil energi, til gavn for Danmarks green tech virksomheder.
- Regeringen introducerer en klimaplan for EKF, så danske eksportkreditter ikke længere kan gives til udvinding og udvidet brug af fossil energi; hverken til kul, olie eller gas.
- Regeringen sikrer høje standarder i EKF for åbenhed, menneskerettigheder og miljø, samt et "klagevindue" for folk, der påvirkes uheldigt af danske investeringer

Udarbejdet af :

IWGIA

GREENPEACE

**MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE actionaid**

**VERDENS
SKOVE.
ORG**

Danmarks
Naturfredningsforening

Klimabevægelsen

